

W Rzeczypospolitej szlacheckiej złotego wieku.

Uczeń dowie się:

- jak doszło do powstania sejmików ziemskich;
- gdzie je zwoływano i jakie sprawy były na nich omawiane;
- pozna kształt polskiego sejmu, a także prawa i obowiązki szlachty.

Hasła treści:

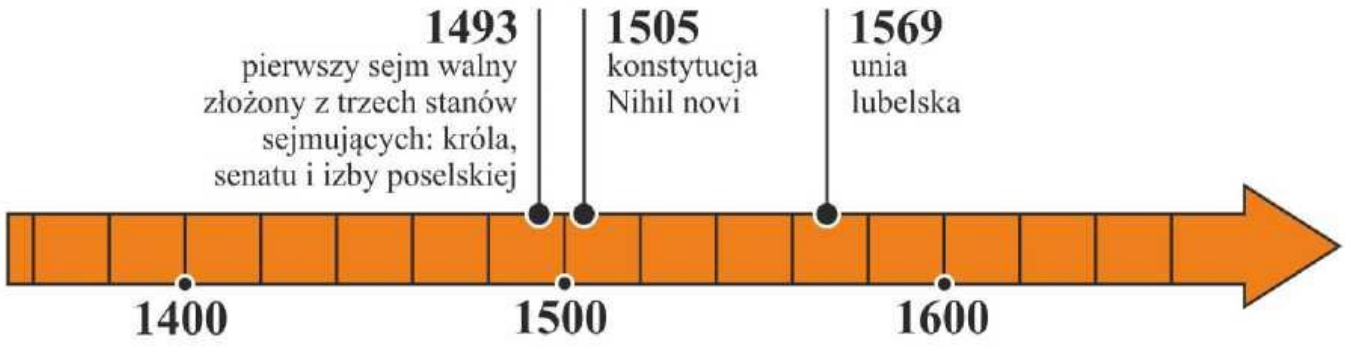
sejmik, sejm walny, poseł, senator, instrukcja poselska

Uwagi metodyczne:

Tematyka lekcji stanowi kolejną okazję do kształtowania umiejętności wyszukiwania i selekcjonowania informacji w źródłach tekstowych, ikonograficznych i w przekazie multimedialnym. Warto zastosować metodę burzy mózgów, służącą samodzielnemu i twórczemu opracowaniu listy spraw, którymi zajmowała się szlachta podczas obrad sejmu.

W Rzeczypospolitej szlacheckiej złotego wieku.

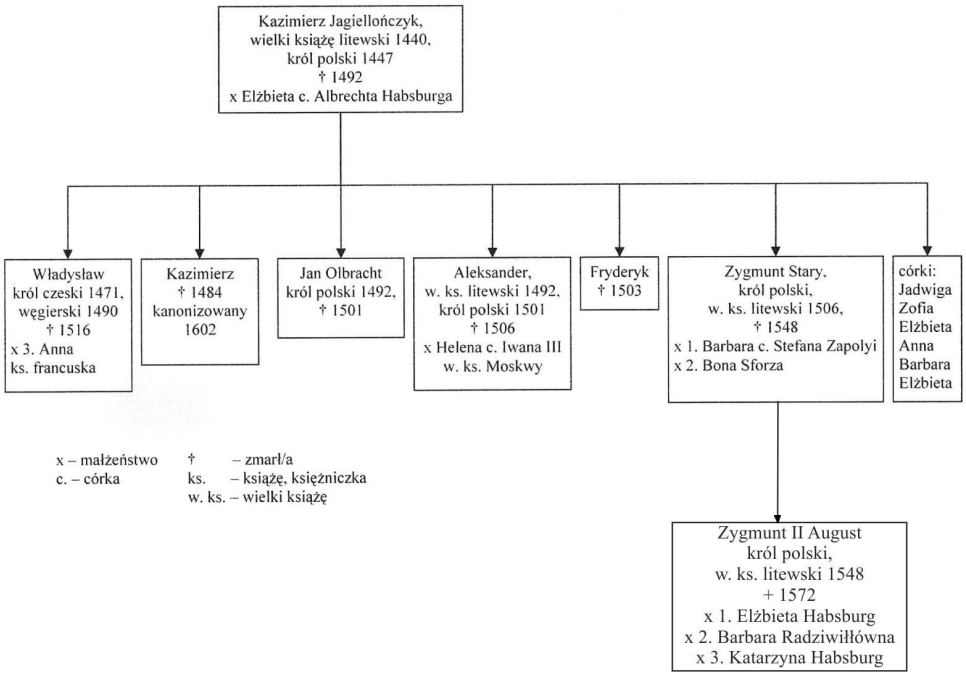
Linia chronologiczna

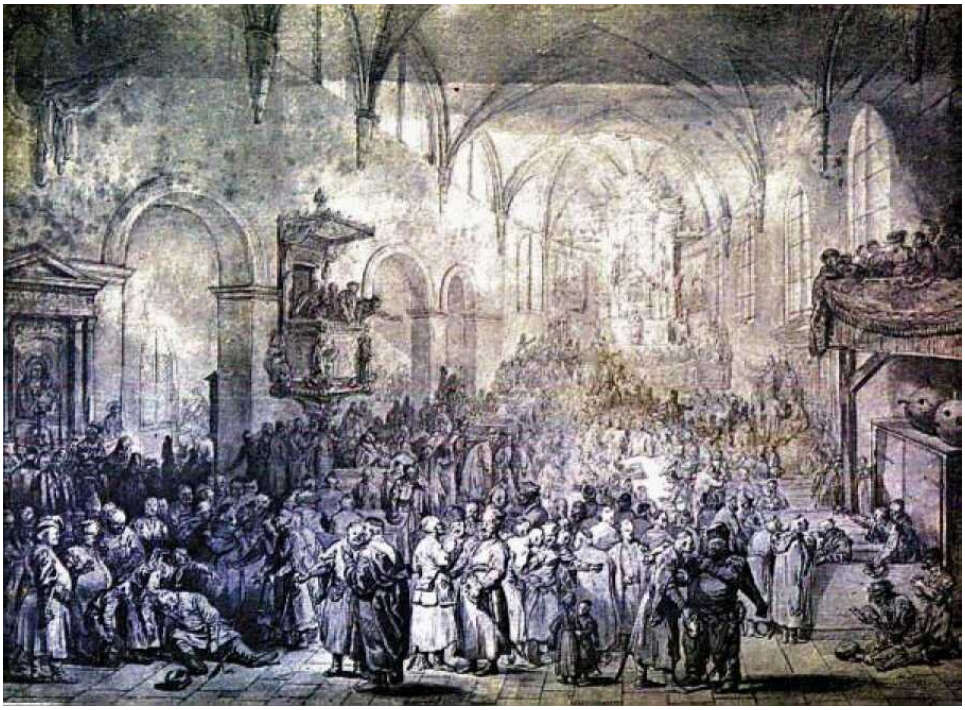
Źródło 1. Mapa. *Polska i Litwa w XVI w.*, CARTE

Źródło 2. Tablica genealogiczna Jagiellonów [fragment]

Źródło 3. Jan Piotr Norblin. Sejmik w kościele (rysunek z XVIII w.)

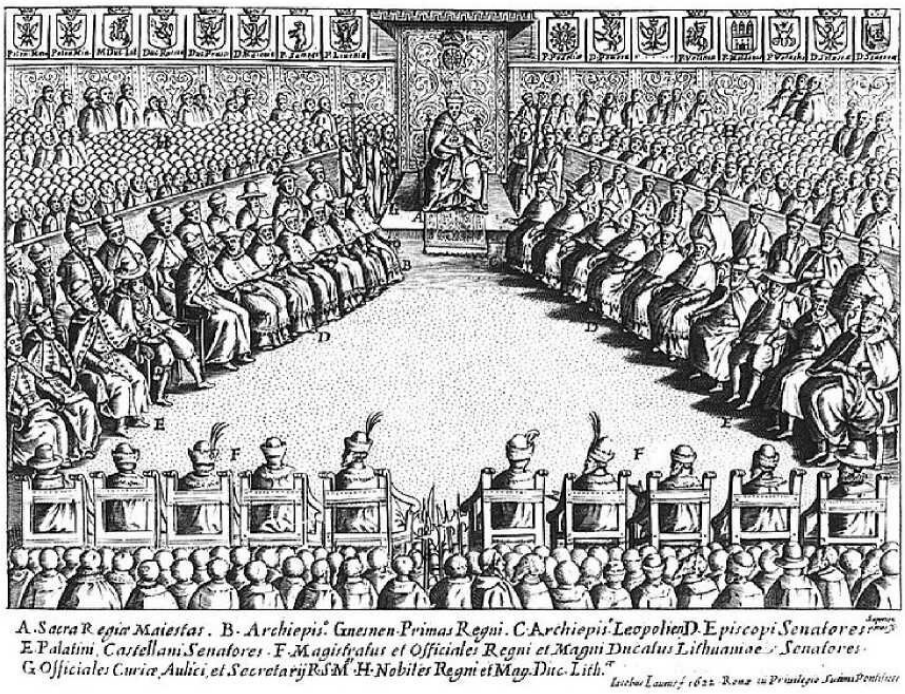

Źródło 4. Łukasz Opaliński, Obrona Polski … [fragment]

[…] Jeśli chodzi o sprawy publiczne, to jeździmy na sejmiki, z prawem głosu, a nawet sprzeciwu. Szerokie tam pole dla wielkoduszności, pozyskania sławy, udowodnienia miłości ojczyzny i pracy dla dobra ogółu. Tam bowiem strzeżemy praw, tam o wszystkim wydajemy sądy, protestujemy, nie pozwalamy, tam radzimy z dziwnym umiarkowaniem, między szacunkiem dla panującego a obroną wolności, nad dobrem ojczyzny. Tam przede wszystkim właściwości naszego ustroju znajdują zastosowanie i pokierowanie […].

Łukasz Opaliński *– urzędnik królewski, poeta, pisarz polityczny.*

Źródło 5. Sejm Rzeczypospolitej. Rycina autorstwa Jakuba Lauro z 1622 r.

A. Sacra Regia Maiestas. B. Archiepis. Gnesnen. Primas Regni. C. Archiepis. Leopolien. D. Episcopi Senatores
E. Palatini, Castellani Senatores. F. Magistratus et Officiales Regni et Magni Ducatus Lithuaniae Senatores
G. Officiales Curiae Aulici, et Secretarij R.S.M. H. Nobiles Regni et Mag. Ducatus Lith.

Źródło 6. Marcin Kromer o sejmie i sejmikach w Polsce [fragment]

[...] sejmy zwołuje się dla dwóch zasadniczych celów: obrad nad sprawami państwa oraz odprawiania sądów [...]. Są to sejmy walne, zwane także powszechnymi zjazdami królestwa [...]. Ilekroć sejm ma być zwołany, król naznacza szlachcie w określonych dniach i miastach najpierw zjazdy lokalne, zwane sejmikami [...]. W tych miejscowościach szlachta wraz z senatorami i urzędnikami ziemskimi schodzi się do kościoła i w czasie publicznego nabożeństwa wysłuchuje królewskiego poselstwa, z którego dowiaduje się gdzie, kiedy i z jakich powodów trzeba odbyć sejm. Następnie [...] obiera szlachta swych delegatów, czyli posłów i albo daje im osobne instrukcje sejmikowe albo udziela ogólnego pełnomocnictwa w celu przeprowadzenia wszelkich postanowień, jakie całemu sejmowi wydadzą się korzystne dla państwa [...].

posłowie – przedstawiciele szlachty wybrani na sejmikach ziemskich

senatorowie – wysocy dostojnicy kościelni i ważni urzędnicy królewscy.

> **Polecenie 1**
>
> **Na podstawie źródła 2.**

Ćwiczenie 1

W XVI wieku nastąpił rozkwit sejmu. Wymień władców, którzy panowali w tym czasie w Polsce.

Uzupełnij

Polecenie 2

Na podstawie źródeł 3. i 4.

Ćwiczenie 2

Odpowiedz, dlaczego kościoły były zazwyczaj miejscem zebrań szlachty na sejmikach ziemskich?

Uzupełnij

Ćwiczenie 3

Zaproponuj tematy spraw, które tak żywo poruszały szlachtę.

Uzupełnij

Ćwiczenie 4

Wskaż fragment, w którym jest mowa o prawach szlachty podczas obrad sejmu.

Uzupełnij

Ćwiczenie 5

Uzasadnij zdanie, że obowiązkiem szlachcica była służba ojczyźnie.

Uzupełnij

Polecenie 3

Na podstawie źródeł 5. i 6.

Ćwiczenie 6

Wymień trzy stany sejmujące i wskaż je na ilustracji.
Napisz o czym może świadczyć duża liczba posłów?

Uzupełnij

Ćwiczenie 7

Obejrzyj film edukacyjny trwający 2:18 - Rozwój demokracji szlacheckiej.
Uzasadnij, że w szlachta miała znaczący wpływ na losy państwa.

Uzupełnij

Praca domowa

Ćwiczenie 8.1

Pewnego roku w XVI wieku, na miejsce obrad sejmu wyznaczono Warszawę. W owym czasie, podróżującemu udawało się pokonywać około 40 km dziennie. Posłowie z odległych ziem, by zdążyć na rozpoczęcie obrad sejmu, musieli wyjechać wiele dni wcześniej. Korzystając z atlasu geograficznego i historycznego, ustal z których miast posłowie Rzeczypospolitej musieli wyruszyć do Warszawy dwa tygodnie przed inauguracją obrad sejmu.

Uzupełnij

Warto zapoznać się z materiałami edukacyjnymi:

Fundamenty Rzeczypospolitej.

Społeczeństwo Rzeczypospolitej.

Demokracja szlachecka.